

	<p style="text-align: center;">CSALÁDJOG IV. SZÜLŐI FELÜGYELET</p> <p style="text-align: center;">7. OLVASÓLECKE időigénye: 45 perc</p>	<p style="text-align: center;">Dr. Hegedűs Andrea PhD, LL.M, egyetemi docens</p> <p style="text-align: center;">Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Civilisztikai Tudományok Intézete</p>
---	--	--

IV. RÉSZ - A ROKONSÁG

XII. CÍM A SZÜLŐI FELÜGYELET

IV. A SZÜLŐI FELÜGYELET GYAKORLÁSA

AZ OLVASÓLECKE TÉMÁJÁNAK ÁTTEKINTÉSE

1) A SZÜLŐK MEGÁLLAPODÁSA A SZÜLŐI FELÜGYELET GYAKORLÁSÁRÓL

- a) A szülői felügyelet közös gyakorlása
- b) A különélő szülők megállapodása a felügyeleti jogok megosztásáról és a közös szülői felügyeletről
- c) A bíróság döntése a közös szülői felügyeletről
- d) Döntés a közös szülői felügyelet gyakorlásával összefüggő vitában

2) A SZÜLŐI FELÜGYELET GYAKORLÁSÁNAK BÍRÓSÁGI RENDEZÉSE

- a) A szülői felügyelet gyakorlásának bírósági rendezése
- a) A különélő szülő feljogosítása egyes szülői felügyeleti jogok gyakorlására
- b) A gyermek elhelyezése harmadik személynél
- c) A szülői felügyelet gyakorlásának és a gyermek elhelyezésének megváltoztatása
- d) A közös szülői felügyelet megszüntetése
- e) A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti per
- f) Közvetítés (MEDIÁCIÓ) a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben

1) A SZÜLŐK MEGÁLLAPODÁSA A SZÜLŐI FELÜGYELET GYAKORLÁSÁRÓL

a) A szülői felügyelet közös gyakorlása (4:164.§)

- A szülői felügyeletet a szülők – megállapodásuk vagy a gyámhatóság vagy a bíróság elterő rendelkezése hiányában – **közösen** gyakorolják akkor is, ha már nem élnek együtt. A közös szülői felügyelet a **szülői státusz**ból ered.

b) A különélő szülők megállapodása a felügyeleti jogok megosztásáról és a közös szülői felügyeletről (4:165.§)

- A különélő szülők a szülői felügyelettel kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket **egymás között megoszthatják**, és **megállapodhatnak** abban is, hogy a szülői felügyeletet az egyikük gyakorolja.
- A szülők erre irányuló **megállapodására utal**, ha a gyermek hosszabb ideje **háborítatlanul egyikük háztartásában nevelkedik**. *Célszerű lehet azonban ezt a megállapodást gyámhatóságnál jegyzőkönyvbe foglalítani.*

A felek **hallgatóságos megállapodása**, vagy **rátaló magatartás** is alapjául szolgálhat annak, hogy a szülői felügyeleti jogokat az egyik szülő gyakorolja.

BÍRÓSÁGI HATÁROZAT: BH2017.339.

c) A bíróság döntése a közös szülői felügyeletről

- A házassági vagy a szülői felügyelet rendezése iránti **perben** a szülők **közös kérelmére** a bíróság – a gyermek érdekét mérlegelve – a szülők **közös szülői felügyeletre** és ezzel összefüggésben a **gyermek lakóhelyére** vagy a szülői **felügyelet fentiek szerinti rendezésére** vonatkozó egyezségét jóváhagyja, vagy arról ítélettel határoz.

Csak a szülők közötti teljes egyetértés, maximális együttműködési készség esetén lehetséges.

Közös szülői felügyelet esetén a kapcsolattartást sem kell szabályozni, bár célszerű.

A gyermek lakóhelyének meghatározására azonban közös szülői felügyeleti jog esetében is mindenképpen szükség van, mely többnyire az egyik szülő otthonát jelenti.

d) Döntés a közös szülői felügyelet gyakorlásával összefüggő vitában (4:166.§)

- Ha a közös szülői felügyelet gyakorlása során a szülők valamely kérdésben nem tudnak megállapodni – a **lelkiismereti és vallásszabadság** körébe tartozó kérdés **kivételével** – a **gyámhatóság** dönt.

2) A SZÜLŐI FELÜGYELET GYAKORLÁSÁNAK BÍRÓSÁGI RENDEZÉSE

A Pp. 459.§ (1) bekezdése szerint:

A bíróságnak a házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítéletében – szükség esetén erre irányuló kereseti kérelem hiányában is – határoznia kell a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése, valamint a közös kiskorú gyermek tartása felől.

A Pp. a különleges eljárások körében elhelyezett XXXV. fejezetében részletezi a szülői felügyelettel kapcsolatos perek szabályait.

A Pp. 474.§ szerint, a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránt indított peren

- *a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése,*
- *a felügyelet, továbbá egyes felügyeleti jogok gyakorlásának megváltoztatása,*
- *a különélő szülő feljogosítása egyes felügyeleti jogok gyakorlása és*
- *a közös szülői felügyelet megszüntetése iránt indított pert kell érteni.*

a) A szülői felügyelet gyakorlásának bírósági rendezése (4:167.§)

- A különélő szülők **megállapodásának hiányában – kérelemre** vagy a gyermek érdekében **hivatalból** – a bíróság dönt.
- A bíróság a azt mérlegeli, hogy a gyermek **testi, szellemi és erkölcsi fejlődése** miként biztosítható a legkedvezőbbben. A bíróság a fentiek helyes megítélése érdekében széles körű **bizonyítási eljárást** folytat.
- Önmagában a gyermek **életkorának és nemének nincs döntő** jelentősége.

A Csjt eredeti szövegváltozata szerint 1952-1974-ig¹

- * *a 6 évnél fiatalabb gyermekek nemüktől függetlenül rendszerint az anyjukhoz kerültek,*
- * *a 6 évnél idősebbek esetén nemek szerint tettek különbséget az elhelyezést illetően, vagyis a fiúk az apjukhoz, a lányok az anyjukhoz kerültek.*
- * *A gyermek érdekében azonban ettől a szabálytól el lehetett térni, sőt a gyermeket máshol is el lehetett helyezni.*

- **Nem döntő** körülmény a szülők **vagyoni helyzetének** különbsége.
- Önmagában az **sem** döntő körülmény, hogy **melyik fél magatartása** miatt romlott meg a házasság, ha ez a körülmény nem mutat egyértelmű felelőtlenséget.
- Fontolóra kell venni, hogy a **váltott elhelyezés szorongást vagy félelemérzetet** kelt-
het a gyermekben.
- Az **állandóság** követelményénél a gyermek és szülő közötti személyes kapcsolatnak, és nem a lakóhelynek van elsődleges jelentősége.
- Fontos kívánalom, hogy a **testvéreket csak kivételesen**, indokolt esetben **válasszák el egymástól**.
- A bíróság döntése a szülői felügyeleti jog gyakorlásáról, **nem tekintendő** az egyik vagy a másik szülővel szembeni **szankció alkalmazásának**.

b) A különélő szülő feljogosítása egyes szülői felügyeleti jogok gyakorlására (4:168.§)

- Főszabály szerint a **különélő szülő** a szülői felügyeleti jogokat a **gyermek sorsát érintő lényeges kérdések** kivételével nem gyakorolhatja.

A különélő szülő többletjogai

- A bíróság a gyermekétől **különélő szülőt feljogosíthatja**
 - * a gyermek **gondozásával, nevelésével** összefüggő egyes feladatok ellátására, és
 - * kivételesen a **vagyonkezelés** és a gyermek **vagyoni ügyeiben a törvényes képviselőt** teljes körű vagy részleges gyakorlására.

A különélő szülő jogainak korlátozása vagy megvonása

- Ha a gyermek érdekei megkívánják, a **gyermek sorsát érintő valamely lényeges kérdésben** való döntés jogát a bíróság **korlátozhatja vagy megvonhatja**, ha a szülő ezen jogait visszaélesszerűen gyakorolta, pl. a másik szülőnek való „betartás” moti-
válta csupán.

c) A gyermek elhelyezése harmadik személynél (4:169.§)

- Ha a szülői felügyeletnek a **szülők** által történő gyakorlása a **gyermek érdekét veszélyezteti**, a bíróság a gyermeket **másnál is** elhelyezheti, feltéve, hogy ez a személy a nála történő elhelyezést **maga is kéri**.

Ebben az esetben ezt a személyt **gyámul** kell kirendelni, és a **szülő felügyeleti joga szünetel**.

d) **A szülői felügyelet gyakorlásának és a gyermek elhelyezésének megváltoztatása (4:170.§)**

- A szülői felügyelet gyakorlásának és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezésének **megváltoztatása a bíróságtól – időbeli korlát nélkül** – akkor kérhető, ha azok a **körülmények**, amelyeken a szülők megállapodása vagy a bíróság döntése alapult, **utóbb lényegesen módosultak**, és ennek következtében a megváltoztatás a **gyermek érdekében áll**. (Konjunktív feltételek.)

Az erről szóló korábbi bírói döntés **nem tekinthető ítélt dolognak** (anyagi jogerő).

- **Tipikus példák:**

➤ **Önmagában a körülmények módosulása, pl.**

- a gyermeket nevelő szülő részéről **új házasság, élettársi kapcsolat** létesítése.
- a gyermeket nevelő szülő **külföldivel köt házasságot**, és külföldre is költözne.
- **Ha a gyermeket nevelő szülő súlyosan elhanyagolja a gyermek gondozását.**
- Ha a gyermeket nevelő szülő a másik szülő gyermekkel való **kapcsolattartását akadályozza.**

A szülői felügyeleti jog megváltoztatása kapcsán vizsgálni kell, hogy a gyermek kötődik-e még a másik szülőhöz vagy már elidegenedett tőle.
Adott esetben egyúttal **büntetőeljárás** is kezdeményezhető.
Ld. Btk. Kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása 210.§

- **Nem hivatkozhat** a körülmények megváltozása folytán a gyermek érdekére az a szülő, aki a változást **felróható magatartásával maga idézte elő**, így **különösen**, ha a gyermeket **jogosulatlanul vette magához vagy tartja magánál**.

(Ld. Bevezető rendelkezések: Saját felróható magatartására előnyök szerzése végett senki nem hivatkozhat.)

Elvi Bírósági Határozat: EBH2008. 1776.

e) **A közös szülői felügyelet megszüntetése**

- Ha a **közös szülői felügyelet** gyakorlása során a szülők már nem tudnak együttműködni, a közös szülői felügyeletet a **bíróság bármelyik szülő kérelmére megszünteti**, ugyanakkor **meg kell határozni azt a szülőt**, aki a szülői felügyeleti jogot ezen túl **egyedül gyakorolja**.

Bírósági határozat: BH2019. 164.

f) A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti per (4:171.§)

Eljárási kérdések a perben

- Pert indíthat a **szülő és a gyámhatóság**.

A gyermek meghallgatása

- Az **ítélőképességgel rendelkező** gyermeket az őt érintő kérdésekben meg kell hallgatni, és véleményét a lehetőségekhez képest figyelembe kell venni.
- A bíróságnak és a gyámhatóságnak **indokolt esetben**, így akkor is, ha azt a gyermek **maga kéri, közvetlenül vagy szakértő útján meg kell hallgatni a gyermeket** is.
- A kiskorú meghallgatásának **megfelelő légkörben, a gyermek korára és érettségére figyelemmel, számára érthető módon** kell megtörténnie.
- Ha a gyermek a **tizennegyedik életévét betöltötte**, szülői felügyeletére és elhelyezésére vonatkozó döntés csak **egyetértésével** hozható, **kivéve**, ha az általa választott elhelyezés fejlődését veszélyezteti.
- A perekben a gyermek sem fél, sem tanú, hanem perbeli jogállását tekintve **érdekeltnek** minősül. Kivételesen **ügygondnok** rendelhető a gyermek képviselőjére.
- A bíróság a kiskorút a felek és a felek képviselői **távollétében is** meghallgathatja.
- A fentiekre figyelemmel és a **gyermekbarát igazságszolgáltatás** követelményét is szem előtt tartva született meg az alábbi vélemény:

Új Ptk. Tanácsadó Testület véleménye,¹ az alábbi idevonatkozó kérdés kapcsán.

"A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perekben a bíróságnak a 14. életévét betöltött gyermeket - közvetlenül vagy szakértő útján - minden esetben meg kell-e hallgatnia? [Ptk. 4:171.§ (4) bek.]"

A választ ld. a Könyvben.

g) Közvetítés (MEDIÁCIÓ) a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben (4:172.§)

- A bíróság indokolt esetben **kötelezheti a szülőket**, hogy
 - * **a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében**
 - * – ideértve a **különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást** – **közvetítői eljárást** vegyenek igénybe.

¹ Forrás: Kúria, <http://www.kuria-birosag.hu/ptk>

**Jelen oktatási segédanyag a kapcsolódó tananyagrészeket vázlatosan tekinti át,
a témakörre vonatkozó további részleteket ld.
a kötelező tananyagként szolgáló Könyvben.**

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. A szülők miként állapodhatnak meg a szülői felügyelet gyakorlásáról
2. A szülői felügyelet mikor gyakorolható közösen?
3. A bíróság mely esetben dönthet a közös szülői felügyeletről?
4. Melyek a szülői felügyelet gyakorlásának bírósági rendezése során figyelembe vett szempontok?
5. Milyen tipikus okai lehetnek a szülői felügyelet gyakorlása megváltoztatásának?
6. A közös szülői felügyelet megszüntetése hogyan történik?
7. Kik lehetnek a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti per felperesei?
8. Melyek a 3. személynél történő elhelyezés feltételei?
9. Melyek a gyermek meghallgatásának főbb szempontjai?
10. A kötelező mediáció hogyan kapcsolódik a szülői felügyelet témaköréhez?

KÖTELEZŐ TANANYAG

HEGEDŰS ANDREA: *POLGÁRI JOG. CSALÁDJOG. R.I.M.Á.K. KIADÓ, BUDAPEST, 2019. 245-256.O.*

AJÁNLOTT IRODALOM

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült
az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

